

DESTIN AMAR

Editura ȘTEFAN
București, 2018

CUPRINS

Lanțul	5
Dușmanii poporului	29
Visuri de copil	59
Farmecul adolescenței	100
M-am simțit nemuritor... ..	154
Când îți zâmbește destinul... ..	188
Dulce, amar, dulce	220
Sub steaua fericirii	257
Dansul banilor	295
Destin amar	331

Lanțul

Un vis de copil sărac și flămând îl încerca pe Costel în somnu-i chinuit de după miezul nopții. Maștera Vera îl trimisese la culcare nemâncat, dar bine chelfănit pentru că spărsese o strachină. Copilul adormise în suspine și frământat de o foame amarnică. Visul își făcuse însă cărare printre norii de durere, ajungând la sufletele lui de orfan. Se făcea că bunica Ileana, Răzeșoaica cea bătrână, cum i se spunea în sat, îl mângâia pe cap și îl îndemna să se înfrupte din turtele dolofane, după pofta inimii. Nu din mămăliga obișnuită, nu din terciul de vremuri rele, ci chiar din turte adevărate, făcute din făină de grâu. O covată gălbuie, plină cu turte rumene și pufoase... Toate erau ale lui, numai ale lui, spre marea desfătare a ochilor și a gurii care înfuleca de zor. Turte aromind a vară, a grâu și a bucurie...

Mai târziu, se făcea că măicuța lui cea adevărată, Doră, era din nou lângă el. Îi simțea parfumul de flori de câmp, îi auzea glasul cântat și se răsfața din nou în brațele ei puternice. Mama, șopti el prin somn, cuprins de un dor cum nu mai trăise. Nimeni nu răspunse chemării sale, căci Doră se topise ca o lumânare, în urmă cu mai mult de doi ani, când el abia pășise pe trei ani. Deși mic atunci, Costel n-o uitase, poate și pentru faptul că era o umbră bună între el și mama vitregă. Brațele somnului îl cuprinsesă mai vâjos, trăgându-l către tărâmurile lipsite de vise, asemenea odihnei veșnice.

O zgâlțâitură puternică îl smulse din somnul dulce al dimineții. Deși încă buimac, băiatul auzi clar glasul răutăcios al mașterei:

– Scoală, împielitătule!

Nu mai era loc de discuții. Costel sări din pat, luă o distanță sănătoasă de Vera și încercă s-o îmbuneze:

– M-am trezit, uite că m-am trezit.

– Spune-mi mamă, ghiavole! aminti femeia oful care o rodea.

– Mamă, murmură copilul fără tragere de inimă.

– Marș de dă la păsări, leneșule!

– Da, mamă, amu...

Băiatul o ocoli, pătrunse în tindă, umplu ciurul cu boabe din sac și ieși pe prispă, chemând găinile:

– Pui, pui, pui!

Păsările se adunară ciotcă în fața lui, cotcodăcind vesele ca niște țate lipsite de griji. Costel le aruncă boabele de porumb încetul cu încetul, cum era porunca mașterei. Tare ar fi dorit să mai doarmă măcar câteva clipe, să se înfrupte din nou din turtele acelea din vis. Teama de Vera îl ținea însă treaz, căci multe bătai măncase de la ea și numai bunicii îi săriseră în apărare. Faptul că tatăl lui, Lazăr Răzeșu, nu intervenea în favoarea lui îl descumpănea și îl îndurera. Nu înțelegea de ce acesta, un munte de om, nu ieșea decât rareori din cuvântul Verei, o viespe de femeiușcă cu părul negru ca tăciunele, aprigă foc și cu palma grea ca o lopată. De palma aceea se temea Costel, căci venea când nu se aștepta, chiar dacă nu făcuse vreo boroboacă. Copilul trebuie bătut, să știe de frică, înainte de a face vreo pozna, spunea maștera oricui încerca s-o domolească.

Vera ieși pe prispă, smulse ciurul din mâinile copilului și aruncă restul de boabe între găini, bombănind:

– Așa se face. Niciodată nu înveți.

Costel se retrase câțiva pași, gata să replice, dar privirea grea a mașterei îi schimbă gândul, făcându-l să scâncească spăsit:

– Învăț tot ce-mi spui matala.

– Pe dracu'! Treci în lanț! porunci femeia. Amu!

Inima bietului copil tresări de oroare și lacrimi îi invadară ochii. Ura din toată ființa lui lanțul cu care mama vitregă îl lega de diregul din colțul prispei, în fiecare dimineață. Era un lanț mai gros și mai greu decât cel cu care era legat Grivei, dulăul curții, era și prea scurt, încât nu-l lăsa pe copil să facă mai mult de câțiva pași.

Costel aruncă o privire disperată către tatăl său, în așteptarea unei minuni care să-l scape de tortura lanțului. Zadarnică speranță! Lazăr înhăma caii la căruță ca și cum n-ar fi auzit și n-ar fi văzut nimic. Se grăbea să plece la TOZ, un fel de întovărire în muncă, făcută după modelul ocupanților sovietici. Era vremea secerișului la grâu, așa că trebuia să se grăbească, să nu se scuture spicele.

– Amu, am zâs! țipă maștera enervată.

Băiatul puse capul în piept, să nu i se vadă lacrimile și înaintă către ea, un adevărat condamnat în fața călăului. Se opri lângă lanț și o rugă cu glas muiat în lacrimi:

– Numai la un picior... mamă.

– Mamă, ai? mormăi femeia în timp ce-i lega lanțul peste amândouă gleznele. Vrei să scapi, să faci prostii? Nu pui tu așa ceva, cât oi trăi eu.

Costel se lăsa cetluit zdravăn, scâncind ușor, să n-o supere pe mașteră și mai tare. Ea îl blestema în continuare, pentru o cauză numai de ea știută: trupul ei era sterp ca o piatră neroditoare. Se născuse schiloadă și suferea cumplit la ideea că nu va avea niciodată un copil al ei. Când îl vedea pe Costel, cu ochii săi de cicoare, căpătați de la mama sa, durerea mușca fără milă din sufletul ei și sângele i se urca în cap. Ajunsesse să creadă că băiatul era un soi de blestem trimis de Dora din mormântul din dealul satului Corni.

Vera închise lacătul din capătul lanțului, continuând să blesteme copilul. Lazăr o rugă cu glas blând:

– Nu mai blestema, femeie, că e mare păcat! E doar un copil nevinovat.

– Copchil nevinovat?! E dracu' gol, de mi-a scos sufletu'.

– E păcat, femeie, e păcat...

Vera păru să asculte de soț: încetă să mai blesteme și dispăru în casă. Costel luă loc pe prispă, zornăind lanțul, cu ochii la tatăl său. Încă mai spera, ca în fiecare zi, că Lazăr va interveni și-l va salva de chin. Bărbatul însă nu-i aruncă nicio privire. Îl durea ce se întâmpla cu fiul său, dar nici să se ridice împotriva tinerei soții nu îndrăznea. Se mințea că pruncul se călea pentru o viață grea, de țăran, așa cum avea și el. Era mai ușor să se mintă decât să suporte o ceartă aprigă cu Vera.

Femeia ieși pe prispă, cu o strachină într-o mână și cu o ulcică în cealaltă. Le depuse lângă copil, atenționându-l cu glas arțăgos:

– Ai niște mămăligă și brânză, să crapi când ți-o fi foame. Îți dau și apă. Ce zâci?

– Mulțumesc frumos! Îngână Costel.

O umbră de zâmbet se așternu pe figura aspră a Verei. Nu era deloc blând, ci mai degrabă triumfător că învinsese cerbicia puiuli de om.

– Traista cu mâncare și ulciorul cu apă, îi strigă Lazăr.

Soția dădu aprobator din cap și intră în casă. Merse prin camere, să se asigure că toate erau la locul lor și se opri în fața icoanei vechi, afumate. Rosti o rugă grăbită, făcu o cruce, apoi se spălă cu aghiasmă pe obraz, să se lepede de păcate. Se întoarse în tindă, luă traista și ulciorul și ieși afară, urând:

– Dea Domnu' să avem o zi bună!

Lazăr înclină capul, dar nu răspunse cum se obișnuia. Moartea primei soții, pe care o iubise încă din copilărie, îi zdruncinase încrederea în bunătatea divină. Ar fi vrut să mângâie băiatul înainte de a pleca, însă ceva îl oprea: se temea că gestul său ar fi fost criticat aspru de soție, ca un moment de slăbiciune care i-ar fi ruinat autoritatea de tată. Se mulțumi să-i adreseze fiului obișnuita rugămintă:

– Să fii cuminte, Costele!

– Da, tată, cuminte, răspunse copilul cu ochii împăienjeniți de lacrimi.

Vera se urcă pe capră, lângă soț, fără a arunca vreo privire fiului vitreg. Era convinsă că îl speriasse destul de tare, să nu încerce să facă vreo boacăna. Lazăr îndemnă caii și căruța porni, scârțâind ușor. Ajunseră în drumul prăfos și porniră către arie, unde batoza duduia deja.

Costel se întinse într-o rână, gata să adoarmă. Grivei ieși din cușca lui, unde se retrăsese de frica Verei și

scheună ușor; gospodina uitase să-l hrănească și să-i dea apă. Băiațul înțelese aceasta rapid și nu mai ezită. Se ridică pe șezut, întinzând mâna către dulău:

– Cuțu, cuțu, na, Grivei!

Câinele dădu bucuros din coadă și porni către prispă, zornăind lanțul pe sârma întinsă între vișin și casă. Ajunse până la copil și îi linse tălpile, cu limba caldută și moale. Costel tresări, izbucni în râs și îi prinse capul în brațe, șoptindu-i la ureche:

– Când o să creștem mari, nimeni n-o să ne mai bată.

Dulăul îl linse pe obrazul brăzdat de dăre de lacrimi prăfuite.

– Știu că ți-e foame, îi vorbi copilul. Ia mămăliga mea, că eu rămân cu brânza!

Grivei deschise botul cu delicatețe de câine bine dresat și prinse bucata de mămăligă întinsă de băiat. O depuse pe prispă și începu să muște din ea cu îmbucături mici. Sufletul copilului se încălzise de plăcerea celui care dăruiește din puținul lui. Mușca din bucata de brânză cu poftă și mângâia câinele după urechi, de parcă uitase de necazuri. Un copil și un câine, amândoi în lanțuri, își ostoiu foamea cu merinde sărace.

*

* *

Dogoarea lunii lui Cuptor îl trezi pe Costel din somnul în care căzuse imediat după ce mâncase. Soarele, ajuns în ochiul cerului, îl săgeta fără milă pe capul tuns chilug,

pe fața cu lacrimi uscate, pe piciorușele rănite de lanț. Fierul se încinsese puternic și-i ardea gleznele, de-l seca la inimă de durere. Încercă să se târască la umbra vișinului, unde se odihnea Grivei, dar lanțul era prea scurt. Gândi că dulăul era mai norocos decât el, deoarece putea hoinări aproape jumătate de ogradă.

Copilul ar fi plâns din nou, dar știa deja că nu era de folos. Zilele trecute, plânsese până aproape de leșin, însă usturimea de la picior nu-i trecuse. Luă ulcica încă plină cu apă, bău cu nesaț, apoi turnă câteva picături peste lanțul încins. Răcoarea apei îi mai alină puțin durerea și îl făcu să golească întreaga ulcică peste răni. Oftă de plăcere și se întinse pe burtă, să ajungă măcar cu mâinile la umbră. Câinele se ridică în patru labe și îi linse mâinile ude; simțea și el nevoia de răcoare. Costel îi vorbi ca unui om pe care vrei să-l încurajezi.

– Vine ea seara... scăpăm de căldură.

Grivei scheună de parcă înțelesese cele spuse, apoi se întinse cu botul pe palmele lui. Rămaseră așa, mai mult timp, un copil și un câine toropiți de căldură și îngreunați de lanțuri.

Arsura de la lanțul legat de glezne îl săgetă din nou. Copilul se trase înapoi către prispă și își studie rănilor sângerânde. Chibzui câteva clipe, apoi se decise. Luă țărână în palmă, scuipă în ea de câteva ori și își acoperi rănilor cu acea alifie. Mai trecuse prin astfel de încercări, așa că știa că durerea îl va păsuia măcar un timp. Un fluierat de locomotivă îi atrase atenția, făcându-l să se ridice în picioare, să vadă mai bine trenul. Un mărfar lung trecea printre Grindu și Lunca, către Ungheni. Era plin cu grâu

Libris
Respect pentru oamenii și cărți

nou și mergea la ruși. Așa auzise el de la bunicul Costache: rușii ne luau grâul, de nu mai rămânea nici de colivă.

Poarta scârțâi scurt, vestind un musafir. Grivei ciuli urechile, se ridică și mârâi amenințător.

– Cuminte, Grivei! îl liniști Costel, cu ochii la cel sosit.

Era Jorj al lui Trașcu, tovarășul lui de joacă în zilele în care părinții erau acasă, așa că maștera nu mai avea motiv să-l pună în lanț. Ca și el, Jorj era numai în cămășuță și chiloței, cu picioarele goale și pline de praf.

– Ai pățit-o, constată Jorj.

– Îhâm. Maștera.

– Ziceam să mergem la scăldat, la gârlă.

– Poate duminică...

– Amu. Aduc ciocanul și spargem lacătul.

– Nuuuu, că mă bate rău!

– Am zâș și eu.

– Mi-e sete. Aduci niște apă?

– Cu ce?

– Fură o oală din blidar!

– Să mă bată mama?

– Mor de sete. Te rog eu.

– Văd eu.

Prietenul se răsuci pe călcâie și porni către poartă, dispărând dincolo de gard. Costel prinsese inimă la gândul că va căpăta apă pe săturate, așa că începu să fluiera ca flăcăii. Câinele îl privea întrebător sau așa i se părea lui. Se socoti dator cu o explicație:

– Grivei, căpătăm apă, multă apă. Nu dai din coadă?

Dulăul își întinse labelle peste picioarele lui, privindu-l în ochi. Încea să-l înțeleagă. Costel își zornăia lanțul cu o mână, șoptind ritmic apă, multă apă. O ținu așa până ce se deschise poarta. Lui i se părea că se deschiseseră porțile cerului, cum îi spunea bunica câteodată. Jorj se întorsese cu o cofă de brad pe care o târa cu greu, semn că era plină. O depuse pe prisă, oftând ușurat:

– E grea a naibii.

Costel nu mai avea urechi de auzit, nici gură de vorbit. Bău din apa rece de se înecă, tuși, bău din nou, apoi își turnă generos pe răni. Surprinse privirea câinelui și întrebă:

– Vrei și tu? Ia de bea!

Îi umplu castronul cu apă, apoi își turnă din nou pe picioare. Altă viață se derula în trupușorul lui, o viață care îl făcea să zâmbească. Jorj băgă mâna în sân și scoase o felie de mămăligă coaptă pe plită. Luă o îmbucătură, o mestecă, dar nu mai luă a doua. Văzuse foamea în ochii prietenului său. Îi întinse dărabul de mămăligă:

– Eu am mâncat deja. E cu usturoi.

– Îmi place. Pot s-o mănânc toată?

– Toată, aprobă Jorj. Noi mai avem acasă.

– Și noi avem, da'... știi tu.

– Îhâm. Mamă de-a doua.

– Mda. Rea de tot.

Cei doi copii mai schimbă câteva vorbe, apoi Jorj plecă cu cofa. Costel, mult mai întremat, sufla de zor peste răni, să le răcorească. Soarele continua să-l biciuiască cu raze fierbinți; nu se lăsa dus din crucea cerului.

Copilul istovit de chin urmărirea cu nerăbdare sosirea serii, după semne știute de el. Strigătele văcarilor și muge-tul vacilor se auziseră deja la capătul străzii mari. Sura, vaca familiei, intrase singură pe poartă și mersese cuminte la grajd. Zgomotul batozei încetase la arie și huriit de căruțe se auzea dinspre câmp. Părinții lui nu mai puteau întârzia mult. Gândul că va scăpa din lanț îl făcea aproape fericit.

În sfârșit, căruța opri în fața casei. Poarta mare scârțâi rotită de tată și caii intrară în ogradă, fornăind ușor. Vera îi strunea de pe capră:

– Ho, gloabă!

Costel se ridică în picioare, prinse diregul în brațe și reuși să schițeze un zâmbet; libertatea era aproape, nu putea întârzia mult. Maștera sări sprintenă din căruță, de parcă nu venea de la muncă. Nu aruncă nicio privire băia-tului, ci strigă către soț:

– Lazăre, deshamă caii, că eu mulg vaca!

– Mai întâi, dezleagă copchilu'! replică bărbatul.

– Lasă-l să mai stea, că nu crapă!

Lazăr ridică vocea:

– Am spus să dezlegi băiatu'. Amu s-o faci!

Vorbele lui îl ungeau la inimă pe Costel. Le aștep-tase multă vreme și acum, că le auzea, parcă nu-i venea a crede. Vera șovăi câteva clipe, blestemă în vânt, dar se supuse. Scoase cheia din buzunarul șorțului, deschise lacătul și-i ură copilului:

– Arde-te-ar focu'!

– Lasă-l, fimeie, că l-ai chinuit destul! interveni

Lazăr.

– Da' el de ce mă chinuie pe mine? se răsti Vera.

Soțul bodogăni ceva în barbă; nu avea chef de scan-dal, căci era prea obosit de munca de la arie. Costel se grăbi să sară în ajutorul lui, la deshămatul cailor. Lazăr îl mângâie pe cap, pe furiș, să nu-l observe soția, apoi îl întreabă:

– Ți-o fost cald?

– Da, tată, șopti copilul și un nod de lacrimi i se puse în gât.

– Măine te duc la bunică-ta.

– Vai, ce bine! Mulțumesc, tăicuță!

Lazăr simți un fel de sfârșeală la lingurică și un impuls de a lua copilul în brațe. Se stăpâni și-l îndemnă:

– Costele, hai în casă, până mulge mă-ta vaca!

Băiatul îl prinse strâns de mână și se lăsă condus până pe prispă. Tatăl intră în casă, aprinse lampa cu petrol lampant și un felinar, pe care i-l întinse:

– Mergi de ține lumină la muls!

Copilul se urni fără chef. Știa că maștera îl va certa din nou, pentru pricini mai vechi sau numai scornite de dânsa. Ajunse în grajd și își anunță prezența:

– Am adus lumină.

– Acu' și tu, la spartu' târgului, bombăni femeia.

Costel nu replică, ci își aținti privirile către ugerul Surei. Nu era tocmai plin, semn că iarba de pe pășune fu-sese puțină și arsă de Soare. Vera îl îmboldi:

– Ți-o ajuns mâncarea?